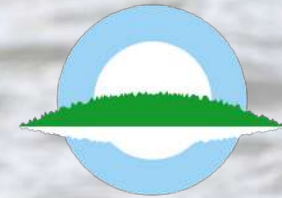

LUOMUS

Vesilintulaskenta

S Y K E

Alexi Lehikoinen

Linnustonseuranta@Luomus.fi

1. Tausta ja tavoitteet

- Sisävesien pesimälinnuston seuranta
- Kaksi menetelmää:

1) Pistelaskenta – kannanmuutosten seuranta erityyppisillä vesistöillä

2) Kiertolaskenta – vesialueen (lampi, järvi tai sen osa) kokonaiskannan selvitys, lajien runsaudet eri biotoopeilla, kannanmuutosten seuranta

1. Tausta ja tavoitteet

Laskettavat lajit:

- Kuikat
- Uikut
- Sorsalinnut
- Rantakanat
- Kahlaajat
- Lokkilinnut

2. Apuvälineet ja ajantarve

Pistelaskenta:

- Kiikari (+ kaukoputki)
- Muistiinpanovälineet
- Laskentapaikkojen peruskartta
- 2-15 (30)min/piste => useita kohteita per aamu

2. Apuvälineet ja ajantarve

Kiertolaskenta

- Kiikari (+kaukoputki)
- Muistiinpanovälineet
- Peruskartta tai sen suurennos (maamerkit tärkeitä)
- Vene tai kanootti mahdollinen

3. Reitin ja kohteiden valinta

Pistelaskenta:

- Lampi, järvi, järven tai merenlahti, merenranta jokivarsi, karuja ja reheviä
- Mukaan monenlaisia vesiä

⇒ Edustava otos (1-10 pistettä / seutu)

- Helppo saavutettavuus
- Niemenkärjet, rantakalliot, lintutornit, laiturit
- Sopivin laskenta-aika aamulla
- Etelä- tai itärannalla parhaat valaistusolosuhteet

3. Reitin ja kohteiden valinta

Pistelaskenta:

- Eri paikkojen tähystyssektorit eivät päällekkäin
- Sektorit rajataan pysyvien maamerkkien mukaan (saari, niemi, kari, rakennus yms.)
- Esteetön näkyvyys sektorille (valaistus, kasvillisuuden muutokset tai tuuli eivät estä laskennan toistamista vertailukelpoisesti)
- Linnut määritettävissä sektorin kaukaisimmastakin kohdasta
- Pisteeseen päästävää kaikissa olosuhteissa

3. Reitin ja kohteiden valinta

Kiertolaskenta

- Käytännöllinen isoilla ja katveisilla kosteikoilla
- Pienet ja avoimet kohteet hoituvat pistelaskennoilla
- Suuret kohteet voi myös hoitaa usealla pisteellä
- Suunnittele maaston ja kartan mukaan laskentareitti

4. Laskentakausi

- 2 laskentaa (karuilla vesillä yksi voi riittää)
- Laskennat tehdään kun ovat parit paikalla, mutta parisiteet eivät vielä katkenneet ja läpimuuttajat ovat jo poistuneet
- Yli 4 koiraan parvet tulkitaan kiertelijöiksi (jätetään pois tulkinnoista)
- Ajoita laskennat kevään etenemisen mukaan
- 1. laskenta n viikko jäidenlähdön jälkeen

4. Laskentakausi

suositukset vuosittain

Alue	1. laskenta	2. laskenta
Etelä- ja Lounais-Suomen rannikkoalue	5.-10.5. (20.4.-13.5.)	20.-25.5. (4.-27.5.)
Etelä- ja Keski-Suomen sisämaa-alue	10.-15.5. (27.4.-16.5.)	25.-30.5. (11.-31.5.)
Pohjois-Suomi	20.-25.5. (18.-26.5.)	30.5.-6.6.(30.5.-10.6.)

5. Vuorokaudenaika

6. Sää

- Laskenta tehdään aamulla tai aamupäivällä: n. klo 6-13 (ei illalla)
- Varhaisin aamu yleensä parhain
- Laske hyvässä säässä (poutainen tyyni keli paras)
- Sumussa, sateessa tai kohtalaisessa tuulessa laskennasta tulee luopua

7. Laskenta maastossa

Pistelaskenta

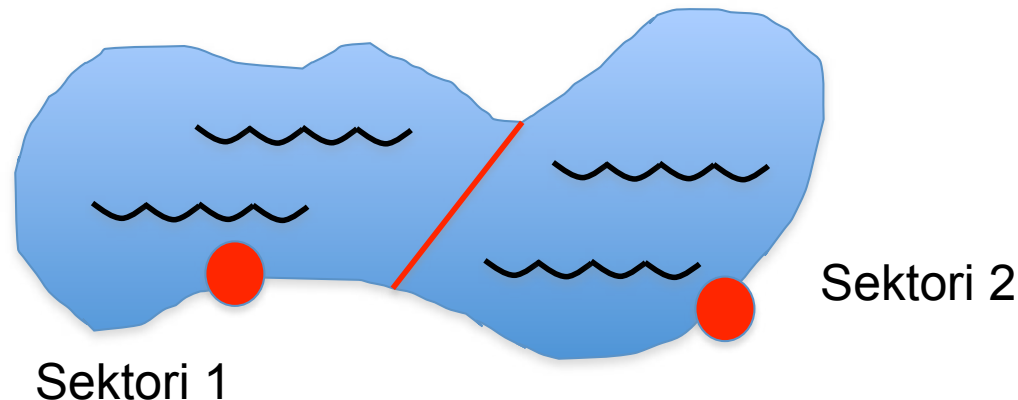
- Saavu pisteeseen mahdollisimman vähän lintuja häiriten
- Kirjaa: kohteen nimi, päivä, säätila, laskija, tähystämisaika (esim. 6:13-6:29)
- Tähystyksen kesto sama vuodesta toiseen
- Tarkastele sektori rauhallisesti kiikarilla/ kaukoputkella mieluiten kahteen kertaan (huomioi etenkin sukeltavat, rantaviiva, lähialue)

7. Laskenta maastossa

- Kirjaa: laji, sukupuoli (sorsalinnut) yksilömäärä
- Yksittäiset linnut, parit ja parvet erikseen
- Muuttavat ja laskeutumatta kiertelevät linnut jätetään kirjaamatta pesiviksi (voi kirjata omaksi iloksi)
- Varsinaisen laskenta-ajan jälkeen nähtyjä yksilöitä ei oteta mukaan (paitsi ns. jälkimääritykset: nukkuvat, sukeltavat, yms.)

7. Laskenta maastossa

- Sektorilta lähtevät tai sinne tulevat linnut lasketaan mukaan parimääriin
- Samalla kosteikolla olevat läheiset pisteet tulee laskea samana aamuna
- Sektoreiden välillä liikkuvat linnut tulee kirjata tarkkaan ja varoa saman linnun laskemista kahdesti

7. Laskenta maastossa

Kiertolaskenta

- Valitse kiertosuunta ja reitti valaistusolosuhteiden ja kasvillisuuden mukaan
- On suositeltavaa aloittaa alueelta, jossa lintuja vähiten, ja lopettaa sinne missä niitä on eniten
- Koko laskenta-alue kierretään lähellä rantaviivaa veneellä tai jalan
- Tilapäisen häiriön sattuessa (esim. kalastaja veneellä) kannattaa odottaa hetki ja jatkaa laskentaa vasta tilanteen rauhoituttua (osa linnuista palaa takaisin)

7. Laskenta maastossa

- Venelaskennassa on hyvä olla kaksi laskijaa:
 - 1) soutaja, lintujen liikkeitä seuraava
 - 2) määrittäjä, laskija, muistiinpanojen tekijä
- Avovesilajien tarkastelu kauempaa
- Laske nokikanat ennen kuin ne piiloutuvat kasvillisuuden sekaan
- Älä laske uimalla tai lentämällä paikkaa vaihtavia lintuja kahteen kertaan

8. Havaintojen tulkinta

- Aineiston käsittely-yksikkö on pari, ei yksilö
- Järjestelmä tulkitsee parit havainnoista
 1. laskennassa tulkittavat lajit: sinisorsa, tavi, jouhisorsa (pohjoisessa), lapasorsa, punasotka, telkkä, isokoskelo, nokikana
 2. laskennassa kuikat, uikut, joutsenet, hanhet, harmaasorsa, haapana, heinätavi, jouhisorsa (etelässä), tukkasotka, mustalintu, tukkakoskelo, uivelo
- Tulkinnoissa aluekohtaisia eroja (ks. ohjeet)

8. Havaintojen paritulkinta

Sorsalinnut (paitsi ei sotkat)

- Muista yksilöistä erillään oleva pari (kn)
- Yksinäinen koiras (k)
- Koiraat 2-4 koiraan ryhmissä ($2-4 k = 2-4$ paria)
- Pienet naarasta takaa-ajavat koirasryhmät ($2-4 k 1 n = 2-4$ paria)
- Yksinäiset naaraat (n), mikäli niiden yhteismäärä suurempi kuin koiraiden

8. Havaintojen paritulkinta

Puna- ja tukkasotka

- Selvä koirasennemmistö
- Naaraiden lukumäärä

Telkkä

- Juhlapukuinen (sukukypsä) koiras (k)
- Pari (k n)

8. Havaintojen paritulkinta

Nokikana

- Yksinäinen lintu (lähellä rantaa)
- Pari (kaksi lintua yhdessä)
- Reviirikiista (= 2 paria)
- Nähdyistä yksilöistä erillään olleet äänihavainnot (reviirit) laskenta-alueella

8. Havaintojen paritulkinta

Kuikka- ja uikkulinnut

- Yksinäinen lintu
- Pari (= kaksi yksilöä yhdessä)

Joutsenet ja hanhet

- Pesällä tai tn. pesäpaikalla havaittu pari (= kaksi pesimäpukuista lintua yhdessä)

8. Havaintojen tulkinta

Lokkilinnut

- Yksinäinen lintu tai pari pesäpaikan luona (esim. hätäilevä tai hautova emo)
- Yhdyskunnista arvioidaan pesien/hautovien lintujen tai pesiltä lentoon lähtevien lintujen lukumäärä (molemmat emot usein paikalla)
- **Pesimättömiltä näyttäviä ja nuoruuspukuisia ei tulkita**

9. Laskentojen toistaminen

- Samat kohteet
- Sama laskenta-ajankohta kevään etenemisen mukaan
- Sama laskentajärjestys piste- ja reittilaskennoissa
- Hyvä laskentasää

10. Rantalintujen laskenta

- Jos intoa riittää voi laskennoissa huomioida vuodesta toiseen samalla tavalla myös rantalinnuston:
 - 1.laskentakerta: mm. töyhtöhyppä, taivaanvuohi, pajusirkku
 - 2.laskentakerta: mm. valko- ja punajalkaviklo, liro, rantasipi, ruokokerttunen

11. Vesilintujen poikuelaskennat

- Luonnonvarakeskuksen (Luke) koordinoima projekti
- Laskenta-aika on 1.-20.7.
- Samat kohteet kuin parilaskennat
- Emot ja poikasten lukumäärä sekä kokoluokka
- <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/vesilinnut/vesilintujen-poikuelaskentaohjeet/>

12. Vesilintujen poikuelaskennat

7 ikäluokkaa

Ia Aivan pienet kirkasväriset untuvapallot.

Ib Pienet, hieman haalistuneet untuvikot. Poikaset palleromaisia, kaula ja pyrstö tuskin erottuvat.

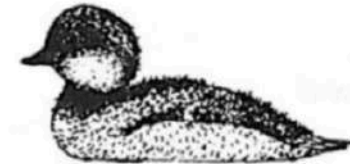
Ic Pienehköt, haalistuneet untuvikkopoikaset. Untuvan väri ja kuviointi on haalistunut himmeäksi. Kaula ja pyrstö erottuvat.

Ila Alle puolikasvuiset poikaset. Ensimmäiset höyhenet ovat havaittavissa rinnassa ja kyljillä.

I Ib Puolikasvuiset poikaset. Valtaosaksi höyhenpeitteiset poikaset, joilla untuvaa on vielä laajalti näkyvissä kaulassa ja selässä. Siipisulat ovat puhkeamassa tupesta.

I Ic Yli puolikasvuiset poikaset viimeisin untuvin. Untuvaa näkyy enää vain niskassa ja selässä. Siipisulat ovat puhjenneet ja tupet näkyvät sulkien tyvillä.

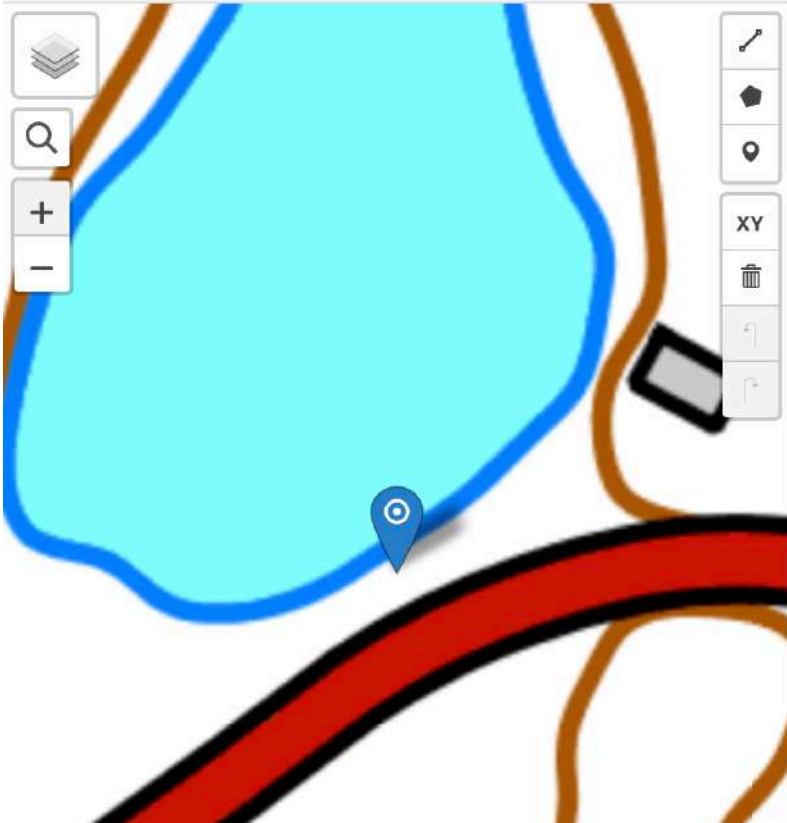
I Ila Lähes täysikasvuiset höyhenpeitteiset poikaset. Untuvaa ei enää näkyvissä. Siipisulkien tupet ovat peittyneet höyhenten alle, mutta sulat kasvavat yhä.

- Laskentayksikkö poikue (sis. hätäilevät emot, emottomat poikaset)

13. Tietojen ilmoittaminen: Laji.fi

Lajit ▾ Selaa havaintoja Tallenna havaintoja Oma Vihko Foorumi Teemat

Oliko laskenta piste- vai kiertolaskenta?* ?
 Piste Kierto

Laskentapäivämäärä* ?
pp.kk.vvvv

Laskennan aloitusaika* ? Lopetusaika*

Haittasiko sää laskentaa? ?
 Kyllä Ei

Lisätietoja säästä ?

Vesistötyyppi* ?

Laskentasektorin pinta-ala (ha), rajataan kartalta ?

Rantaviivan pituus (m), työkalu mittaamiseen: laji.fi/map ?

Vene ? Kyllä Ei

Kiikarit* ? Kyllä Ei

Kaukoputki* ? Kyllä Ei

An aerial photograph of a Finnish landscape. A wide, winding river flows through a lush green landscape. The banks are lined with dense forests and open fields. In the distance, more water bodies and forested areas are visible under a cloudy sky.

Suomessa vesistöjä riittää!

Valitse oma laskentakohteesi!

Tiivistelmä:

**”Mene rantaan ja laske
vesilinnut parvittain”**